

Варченко Л. О., викладач кафедри інформаційних технологій та математичних дисциплін Інституту лідерства та соціальних наук Київського університету імені Бориса Грінченка

ВИКОРИСТАННЯ ВІКІ-ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ

Стаття присвячена аналізу можливості використання соціального сервісу Вікі-Вікі у сучасній освіті. Автор описує основні риси Вікі-технології, подає інформацію про україномовні Вікі-сервіси.

Ключові слова: Вікі-сервіс, Вікі-технологія, Вікі-стаття, Вікі-ресурс, Вікі-сайт.

Постановка проблеми. Вікі-технологія надає можливість змістовно спілкуватись у веб-просторі, обговорювати значимі проблеми, обмінюватись досвідом та використовувати різноманітні освітні веб-ресурси. Відомий досвід провідних європейських університетів використання Вікі-двигунця для створення онтологій різного напрямку та організації дистанційного навчання студентів. В Україні на сьогодні Вікі-технології використовуються лише для впровадження деяких освітніх проектів, зокрема, в системі підвищення кваліфікації в окремих галузях. Вивчення наукових, науково-методичних, документальних та інших джерел інформації дає змогу дійти висновку про недостатній рівень дослідження означених питань і висвітлення їх у науковій та науково-методичній літературі, про недостатню кількість педагогічних розробок, спрямованих на практичну реалізацію формування навчального середовища університету з використання Вікі-технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З проблеми впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті проводили дослідження такі вчені: В. Ю. Биков, М. І. Жалдак, О. М. Спірін, А. Ф. Верлань, Р. С. Гуревич, А. Ф. Манако, Н. В. Морзе, С. А. Раков, О. В. Співаковський, П. В. Стефаненко, Ю. В. Триус, М. І. Шут, Е. Ю. Кулик, Л. М. Ісак, В. В. Лапінський, Я. С. Мудрий, А. Ю. Пилипчук, В. Ф. Хомич. Можливості й способи використання Вікі-технології у пе-

дагогічній практиці висвітлено в публікаціях Є. Д. Патаракіна, Е. Ю. Кулик, Г. В. Стеценко, І. А. Живюк та ін.

Мета статті: проаналізувати використання Вікі-сайтів як освітніх ресурсів, дослідити україномовні Вікі-сервіси.

XXI ст. цілком правомірно називають ерою знання, інформації та комунікації. Розвивається відкрите інформаційне суспільство із розгалуженою системою взаємодії між людьми за всіма напрямками їх діяльності. Інформаційно-комунікаційні технології активно використовуються у всіх сферах життя людини в інформаційному суспільстві, в тому числі в освіті, і є каталізатором змін, що впливають на всю систему навчання, починаючи із змісту і закінчуючи формами та методами навчання. Одним із напрямів вирішення проблеми підвищення якості освіти є створення сучасного електронного навчального середовища, доступ студентів до якого може бути організований у будь-який момент. Таке середовище може будуватися на основі широкого запровадження технологій Веб 2.0, які дають змогу користувачам мережі Інтернет не лише бути пасивними учасниками, але й активно обговорювати, редагувати, створювати інформаційні ресурси, в тому числі навчальні. Одним із соціальних сервісів Веб 2.0 є ВікіВікі, який має великий освітній потенціал та набуває все більшої популярності серед користувачів мережі Інтернет.

Вперше Вікі-сайт WikiWikiWeb був випущений програмістом Уордом Каннінґемом 25 березня 1995 р. і став частиною проекту «Портлендське сховище шаблонів».

Каннінґем розробив концепцію Вікі, придумав назву («Вікі» було першим словом, яке програміст вивчив під час свого візиту на Гаваї) і, власне, написав перший Вікі-механізм.

Послідовниками вчення Вікі стали бізнесмен Дж. Вейлс та вчений Ларрі Сенгер, які поклали його в основу своєї електронної енциклопедії – Nupedia. Основний принцип цієї енциклопедії проголошував, що інформація, яка міститься в ній, повинна поширюватися безкоштовно й вільно. Проект існував з березня 2000 до вересня 2003 р. Але в історію він увійшов ще й тому, що Nupedia вважається прообразом енциклопедії «Вікіпедія», яка з'явилася в січні 2001 р.

Проект Вікіпедія стартував у 2001 р. У цій Вікі-енциклопедії розміщено понад 19 млн статей, з них 3,2 млн – англійською мовою. Статті пишуться на 253 мовах, в тому числі українською. Орієнтовна кількість авторів та редакторів – 50 тис. Обсяг українського розділу в лютому 2012 р. досяг більше ніж 360 000 статей. Українська Вікіпедія знаходиться на 14 місці в світі і продовжує підніматися вгору. Зареєстровано 124 000 користувачів, активних (тих, хто зробив більше 5 правок за останній місяць) – близько 2000 чоловік.

Група сайтів Вікіпедії знаходиться в десятці найбільш відвідуваних веб-ресурсів світу. Більше третини дорослого населення Америки (36 %), які мають доступ до мережі Інтернет, хоча б раз користувалися цією енциклопедією. Серед американців з вищою освітою Вікі-енциклопедією користувався кожний другий, а серед тих, хто закінчив тільки школу, — 22 %. Серед студентів очних та заочних форм навчання користуються енциклопедією близько 50 %. Дуже популярним сайт є і в середовищі українських студентів.

Вікіпедія є зареєстрованою торговою маркою неприбуткової Фондації Вікімедія, що створила низку Вікі-проектів.

Внески-дописи у Вікіпедію є добровільними й здійснюються на основі ліцензії GFDL, що застосовує правові принципи, відомі як копілефт. Прецедент використання матеріалів, захищених авторським правом, контролюється та захищається з тією метою, щоб кожна особа завжди була вільною у доступі до інформації.

Усі відомості у Вікіпедії є доступними для кожного, хто хоче копіювати, модифікувати їх для власних цілей, здійснювати редистрибуцію чи використовувати так, як йому до вподоби, допоки нові версії не забезпечать тих самих можливостей. Визнанням для авторів статей Вікіпедії може бути цитування чи зворотне посилання на оригінальну статтю, якого має бути достатньо для цього.

Проекти Фондації Вікімедія засновані на Вікі-технології:

- Віківерситет — використання Вікі-технології в електронному навчанні;
- Метавікі — координація всіх проектів Вікімедія;
- Вікіпедія — вільна енциклопедія;
- Вікісховище — сховище медіафайлів;
- Вікіпідручник — підручники і посібники;
- Вікіцитатник — колекція цитат;
- Вікісловник — словник і тезаурус;
- Вікітека — оригінальні тексти;
- Вікіновини — новини;
- ВікіВиди — довідник біологічних видів.

У Вікіпедії та її дочірніх проектах кожен може редагувати статті, додавати свої знання, які можуть бути потрібними і сприятимуть співпраці. «Кожен може редагувати» цей вислів фактично є девізом (слоганом) Вікіпедії (<http://uk.Wikipedia.org/Wiki/Вікіпедія:Про>).

Вікі-технологія дає змогу підтримувати інтернет-сайти, інформацію на яких можна редагувати та доповнювати розподілено в режимі онлайн. Спеціалізоване програмне забезпечення встановлюється на централізованому веб-сервері, доступ до ресурсу здійснюється з викорис-

танням веб-інтерфейсу. Таке програмне забезпечення є різновидом систем управління сайтом (CMS), досить простим за структурою та функціональністю, оскільки практично всі дії щодо структуризації та обробки інформації здійснюються користувачем вручну.

Порівняльний аналіз деяких можливостей Вікі та звичайних веб-сайтів наведено у *табл. 1*.

Таблиця 1

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ ВІКІ
ТА ЗВИЧАЙНИХ ВЕБ-САЙТІВ**

Веб-сайт	Вікі-сайт
Наповненням займається одна людина	Наповненням займається співтовариство
Дизайн має значення	Дизайн не має значення
Необхідні знання html-тегів	Необхідні знання простих Вікі-тегів
Оновлення через FTP-протокол	Оновлення через веб-протокол
Створення нових сторінок передусім створенню посилань	Посилання на нові сторінки передують створенню нових сторінок
При оновленні сайту попередня інформація знищується	Всі сторінки сайту залишаються у базі даних
Для кожної сторінки всередині сайту можна отримати перелік сторінок, на які вона посилається	Для кожної сторінки можна отримати список сторінок, на які вона посилається, та список сторінок, які містять посилання на сторінку
Карта сайту створюється централізовано	Карта сайту створюється автоматично та відображає інтереси учасників співтовариства
Індивідуальна редакційна політика	Колективна редакційна політика

Вікі — потужний інструмент для швидкого створення та редагування колективного гіпертексту. При цьому дописувач або група учасників не відволікаються на html-кодування та встановлення зв'язків між різними частинами тексту. Цю роботу виконує спеціальний програмний агент.

Окрім функцій створення та публікації матеріалів підтримуються колективні та індивідуальні комунікації. Інформаційні матеріали та середовище обміну повідомленнями знаходяться в єдиному просторі. Кожна тематична стаття має свою сторінку обговорення. Окрім того, такі технічні функції, як облік змін, порівняння версій та журнал правок, створюють віртуальний простір, в якому члени мережевого співтовариства можуть спостерігати за спільною діяльністю.

Таким чином, у ВікіВікі реалізовано радикальну модель колективного гіпертексту, коли можливість створення та редагування будь-якого запису надається кожному з учасників співтовариства. Ця відмінність робить Вікі найбільш перспективним засобом для колективного написання гіпертекстів, що дозволяє активно використовувати Вікі-сайти під час навчального процесу.

У 2007 р. в межах Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством освіти і науки України та корпорацією Інком за підтримки компанії «Датагруп» та Асоціації користувачів науково-освітньої мережі «УРАН» реалізовано проект щодо створення системи сайтів та баз даних, які орієнтовані на публікацію та відбір кращих навчально-методичних матеріалів, опанування нових форм організації навчальної діяльності та нових інформаційних технологій.

Саме така система отримала назву ВікіОсвіта (<http://www.edu-wiki.uran.net.ua>). ВікіОсвіта — безкоштовний та відкритий ресурс, який підтримує навчальну та дослідницьку мережеву діяльність учасників навчально-виховного процесу. При розробці діяльнісного середовища базовою технологією обрано Вікі-технологію.

Деякі університети України створюють власні Вікі-сайти, які є спільною роботою студентів та викладачів. Нещодавно у Київському університеті імені Бориса Грінченка також був запущений власний Вікі-сайт за адресою: <http://www.wiki.kmpu.edu.ua>.

Використання Вікі-ресурсів у навчальному процесі дає можливість:

- створити єдине навчальне середовище університету з урахуванням специфіки спеціальностей;
- активізувати використання й створення освітніх веб-ресурсів;
- організувати індивідуальну або групову роботу студентів;
- реалізувати активну співпрацю викладачів та студентів через веб-простір.
- скоротити час навчання й підвищити рівень підготовки студентів;
- вільного доступу до освітніх ресурсів у будь-який зручний час.

Висновки. У багатьох країнах світу Вікі розглядається як ефективний засіб для організації навчальної діяльності. На жаль, багато Вікі-проектів українською мовою перебувають у недостатньо розробленому

стані. Використання Вікі-технології має великий педагогічний потенціал, навчальне середовище на її основі може активно вводитись в освітню діяльність.

У перспективі подальших розвідок бачиться трактування методології залучення професорсько-викладацького складу, студентства до опрацювання відомих їм тем, опису своїх зацікавлень, а також теорія впровадження Вікі-сайтів у навчальний процес.

ДЖЕРЕЛА

1. Дягло Н. В. Вікі-технології у сучасній освіті / Н. В. Дягло // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2009— № 2 (74). — С. 30—31.
2. Кулик Е. Ю. WikiWiki в організації учебного процесса [Електронний ресурс] / Е. Ю. Кулик, Е. Д. Патаракин. — Режим доступа: <http://hear.altlinux.org/pereslav12006/kulik/abstract>
3. Патаракин Е. Д. Створення учнівських, студентських і викладацьких спільнот на базі мережесервісів Веб 2.0 [Текст] / Е. Д. Патаракин. — К. : Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2007. — 88 с.
4. Співаковський О. В. Теорія і практика використання інформаційних технологій у процесі підготовки студентів математичних спеціальностей : моногр. / О. В. Співаковський. — Херсон : Айлант, 2003. — 249 с.
5. Стеценко Г. В. Педагогічний потенціал вікі-енциклопедії та її використання в навчально-виховному процесі / Г. В. Стеценко // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту імені В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. — 2008. — № 7. — С. 53—57.
6. Стеценко Г. В. Практичне використання вікі-енциклопедії в навчально-виховному процесі / Г. В. Стеценко // Комп'ютер в школі та сім'ї. — 2009. — № 5. — С. 34—39.

Статья посвящена анализу возможности использования социального сервиса ВикиВики в современном образовании. Автор описывает основные черты Вики-технологии, приводит информацию об украиноязычных Вики-сервисах.

Ключевые слова: Вики-сервис, Вики-технология, Вики-статья, Вики-ресурс, Вики-сайт.

The article is devoted the analysis of possibility of the use of social service of WikiWiki in modern education. Information is given about Ukrainian-language Wiki services.

Key words: Wiki service, Wiki technology, Wiki article, Wiki resource, Wiki site.